

Wiva - Wiskundeleraar Vakbekwaam

Monica Wijers, Dédé de Haan, Flsme, Universiteit Utrecht

Inleiding

Er is momenteel veel te doen over de leraar. Zo was er eind 2007 het advies 'Leerkracht!'¹⁹. Het lerarentekort is nog steeds zeer actueel, zeker voor wiskundedocenten. En daarnaast is er een start gemaakt met de discussie over een mogelijk beroepsregister voor alle docenten, naar aanleiding van het in werking treden van de wet BIO (beroepen in het onderwijs). De Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraars (nvvw) heeft het initiatief naar zich toegetrokken om uit te zoeken wat een beroepsregister voor wiskundedocenten zou kunnen inhouden, onder andere op het gebied van professionalisering. Het totale traject van invoering van een beroepsregister zal enkele jaren in beslag nemen.

WiVa

Het bestuur van de nvvw heeft de projectgroep wiva ('Wiskundeleraar Vakbekwaamheden') samengesteld²⁰, waarin ook SBL (Stichting Beroepskwaliteit Leraren) en het Freudenthal Instituut participeren. Doel is de ontwikkeling van beroepsstandaarden voor wiskundeleraars, evenals registratiecriteria voor opname in het lerarenregister en vakspecifieke eisen voor continue professionalisering.

Waarom een lerarenregister?

OVERZICHT COMPETENTIES	MET LEERLINGEN	MET COLLEGA'S	MET OMGEVING	MET ZICHZELF
INTERPERSOONLIJK	1			
PEDAGOGISCH	2			
VAKINHOUDELIJK & DIDACTISCH	3	5	6	7
ORGANISATORISCH	4			

Voor dit referentiekader bestaat een breed draagvlak in en buiten het onderwijs. Met de definitie van de zeven onderscheiden lerarencompetenties kunnen de kenmerken van goed onderwijs vertaald worden naar de verantwoordelijkheden van de leraar.

Figuur 1. Overzicht competenties. Bron: SBL

Wat heb je eraan als je naam ergens op een lijst staat? Dat is ongeveer de eerste vraag van de meeste collega's die over dit lerarenregister horen. We leggen dan uit dat het niet zomaar een lijst is en dat je daar niet zomaar opkomt als je toevallig wiskundeles geeft. Al enige tijd vallen we onder de Wet BIO en daarmee is een aantal zaken geregeld dat nogal ingrijpt op het vroegere systeem van bevoegdheden. Een nieuwe regeling is dat het bevoegd gezag de bekwaamheid van de docent bepaalt; niet langer is een bevoegdheid noodzakelijk, wel bekwaamheid. Om die bekwaamheid aan te tonen, is het bevoegd gezag per 1 augustus 2007 wettelijk verplicht per docent een

¹⁹ Leerkracht! Advies van de commissie leraren (onder voorzitterschap van Rinnooy Kan). September 2007. from http://www.minocw.nl/documenten/rapport_leerkracht_2.pdf

²⁰ Projectgroepleden zijn Marianne Lambriex (nvvw), Monica Wijers (FI, 2007-2008), Vincent Jonker (FI, 2007-2008), Natalie van der Veen (SBL, 2007-2008), Dédé de Haan (FI, 2008-2009) en Barbara van Amerom (2008-2009).

bekwaamheidsdossier te hebben. Veel managers zijn hier al mee bezig en storten de inmiddels bekende zeven competenties²¹, ontwikkeld door het SBL, over hun personeel uit. De NVW stelt zich echter op het standpunt dat niet het bevoegd gezag alleen de bekwaamheid van de leraar kan bepalen, maar dat bij uitstek de beroepsgroep zelf de aangewezen instantie is om dit te kunnen. Leraren bepalen de bekwaamheden van leraren! Dat kan door middel van een register; dat geeft een garantie naar de buitenwereld, en kan inspireren tot kwaliteit.

Nog meer vragen

Hoe dat lerarenregister eruit gaat zien, is dan de volgende vraag, en dan volgen er vlug meer: Wat zijn criteria voor registratie? Wie gaat het register beheren? Is er draagvlak onder leraren? Is er draagvlak onder schoolleiders? Wie profiteert ervan? Hoe ziet het er fysiek uit? Hoe wordt het administratief geregeld? Wat gaat het kosten? Wie gaat dat betalen? Wat zijn nadelen, risico's? Wat zijn de beroepsstandaarden? Hoort er een beroepscode bij? Enz. enz.

Om deze vragen te kunnen beantwoorden, participeert WIVA in een samenwerkingsproject van het SBL met andere vakinhoudelijke verenigingen. Uit deze samenwerking zijn generieke beroepsstandaarden ontwikkeld die voor elke leraar gelden, en is gebleken dat er behoefte is aan meer vakspecifieke standaarden. Aan een gymdocent worden immers andere eisen gesteld dan aan een wiskundeleraar. De NVW is voorloper, samen met de KVLO (leraren lichamelijke opvoeding) die al een register hebben, en Levende Talen die met het project BIT²² vooral de generieke standaarden vastlegt.

Wat wordt er geregistreerd?

Veel beroepsgroepen hebben al een register; denk daarbij aan bijvoorbeeld artsen, notarissen en accountants. In dat rijtje horen ook leraren thuis; een register is echter nooit van de grond gekomen. Studie van die bekende registers wijst uit dat ze bestaan uit een opsomming van beroepsstandaarden, een beschrijving van de onderhoudsverplichting en een beroepscode. Zo gaat, zoals het er nu voorstaat, ook het lerarenregister eruit zien. Daarbij zijn de beroepsstandaarden, de aan leraren te stellen kwaliteitseisen, te formuleren als competenties; is de onderhoudsverplichting te lezen als bijscholing en professionalisering, en hoort een beroepscode onderschreven te worden. Er wordt gedacht over drie fasen in registratie:

1. Basisregister (ieder die een bevoegdheid behaald heeft)
2. Lerarenregister (periodes van vier jaar, aantoonbare groei van professionaliteit)
3. Expertregister.

Pilot voorhoedegroep

In november 2008 start het projectteam WIVA een pilot met een voorhoedegroep van docenten, goed gespreid over eerste en tweede graad. De pilot bevat de volgende onderdelen:

- inschrijven in het initieel register
- de overgang naar het beroepsregister vormgeven en maken
- instrumenten ontwikkelen voor bijvoorbeeld observaties, leerlingenquêtes en andere bewijsstukken
- criteria ontwikkelen voor erkenning van professionalisering, zowel in tijd (kwantiteit) als in kwaliteit.

²¹ <http://www.lerarenweb.nl/bekwaamheid/matrix.swf>

²² www.levendetalen.nl, klik daar op BIT (Beroepsstandaarden en register in het Talenonderwijs)

Wiva en de lerarenopleiding

De discussie over een beroepsregister voor docenten wiskunde behoort geënt te zijn op een gemeenschappelijk idee over een 'kennisbasis' die voor startende docenten noodzakelijk wordt geacht. In het kader van ELWIER is daarom de afstemming gezocht en gevonden tussen de ontwikkelgroep van wiva en de betrokken lerarenopleidingen.

Ook voor de PABO is de discussie over een kennisbasis die noodzakelijk geacht wordt voor de startende leerkracht op het gebied van de vakdidactiek rekenen-wiskunde nu actueel. Dat valt echter buiten de opdracht van wiva, maar zal door afstemming met Panama en NVORWO (o.a. in ELWIER-verband) ondersteund worden.

Literatuur

- Jonker, V., Keijzer, R., & Wijers, M. (2007). De lerarenopleiding bevraagd. *Euclides*, 82(7), 267-270.
- Lambriex, M., Wijers, M., & Jonker, V. (2008). De zoektocht naar de wiskundige vakvaardigheden. *Euclides*, 83(6), 319-320.
- Staal, H. (2006). *De Kennisbank Wiskunde en competentiegericht opleiden van wiskundeleraren. Verslag van een samenwerking tussen de Educatieve Hogeschool van Amsterdam en het Ruud de Moor Centrum*. Heerlen: Open Universiteit.
- Wenger, E. (1998). Communities of Practice. Learning as a social system. *Systems Thinker*.